

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/33227> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Afacan, Serhan

Title: State, society and labour in Iran, 1906-1941 : a social history of Iranian industrialization and labour with reference to the textile industry

Issue Date: 2015-06-23

STAAT, MAATSCHAPPIJ EN ARBEID IN IRAN, 1906-1941: EEN SOCIALE HISTORIE VAN IRAANSE INDUSTRIALISATIE EN ARBEID MET BETREKKING TOT DE TEXTIEL INDUSTRIE

Samenvatting

Deze studie behandelt de sociale geschiedenis van industrialisatie en arbeid in Iran vanaf de invoering van het constitutionele systeem in 1906 tot het einde van de regering van Reza Shah in 1941. Ik bespreek de Iraanse industrieën vóór en na de grootschalige industriële ontwikkeling in de jaren '30 om de omstandigheden van de werkende klasse te onderzoeken. Deze studie bestaat uit zes hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk behandel ik ter inleiding de belangrijkste drie vragen en het theoretische kader van dit onderzoek. (1) De eerste vraag luidt hoe Iraanse arbeiders zichzelf als zodanig gingen zien, aangezien 'arbeider' slechts één van de identiteiten en banden was die mensen hadden. Om deze vraag te beantwoorden onderzoek ik petitie van arbeiders om inzicht te krijgen in de manier waarop zij zichzelf zagen. Voor een uitvoerige studie van de Iraanse arbeidsgeschiedenis is dit inzicht van groot belang. Iraanse arbeiders ontwikkelden – zoals overal ter wereld – hun identiteit als werkende klasse geleidelijk en op complexe wijze. Door deze ontwikkeling na te gaan trek ik een zuiver objectief en structureel begrip van klassenvorming in Iran in twijfel. (2) Ten tweede probeert deze studie de gebruikelijke thema's van de arbeidsgeschiedenis achter zich te laten. Arbeidsorganisaties en gezamenlijke acties van arbeiders waren lange tijd de voornaamste onderzoeksgebieden in de arbeidsgeschiedenis. Hoewel deze situatie in de jaren '60 begon te veranderen, in het bijzonder door het verschijnen van *The Making of the English Working Class* van E.P. Thompson, bleef de Iraanse arbeidsgeschiedenis overheerst worden door traditionele vraagstukken. Het werk van Thompson was vooral invloedrijk omdat het de aandacht niet alleen op fabrieksarbeiders, maar ook op ambachtslieden vestigde. In deze studie probeer ik ook de arbeiders die in de ambachtsindustrie werkzaam waren te betrekken. Daarnaast besteed ik niet alleen aandacht aan werkervaringen van arbeiders, maar ook aan andere aspecten van hun leven. (3) Ten derde wil ik het verband tussen de doelstellingen van arbeiders en politieke processen aantonen. Ik moest de ervaringen van arbeiders relateren aan de staat en omgekeerd, zonder noodzakelijkerwijs een strijd tussen beide te suggereren. Mijn onderzoek naar de Iraanse arbeidsgeschiedenis toont aan dat de meerderheid van de arbeiders een minstens zo groot gevaar zag in het wegvallen van de staatsmacht als in een onderdrukkende

staat waarmee niet te onderhandelen viel. In de periode die hier onderzocht wordt deden arbeiders op allerlei manieren moeite om beide mogelijkheden te voorkomen. Zij probeerden de staat aan hun kant te krijgen als dat nodig was, maar bewaarden in andere gevallen afstand. Maar hoewel de staat vanaf ongeveer 1906 tot de vroege jaren '20 nauwelijks aandacht besteedde aan de netelige positie van de arbeiders, bleek hij vanaf de jaren '20 tot het einde van de periode die in deze studie behandeld wordt opvallend vastberaden om zijn macht op elke denkbare manier te vergroten. Deze situatie noodzaakte arbeiders tot zorgvuldige strategieën en een evenwichtig vertoog om het systeem 'tot het minste nadeel voor henzelf' (Eric Hobsbawm) te beïnvloeden.

In hoofdstuk twee schets ik de historische achtergrond van de 19^e eeuw, voor zover deze van belang is voor de periode die ik onderzoek. Ik vermeld de hervormingsbeweging die, vooral in militaire kringen, als een reactie op meerdere nederlagen tegen Rusland begon. In de volgende decennia breidde deze beweging zich op politiek, economisch en sociaal gebied uit. Ik benadruk vooral de economische en sociale aspecten van de hervormingen. In dit hoofdstuk betoog ik dat de Constitutionele Revolutie van 1906 haar oorzaken vond in epidemieën, hongersnood, impopulair economisch beleid van het Hof en verstikkende economische overheersing door het buitenland. Een coalitie van handelaren, vaklieden, ambachtslieden, religieuze groepen en intellectuelen was verantwoordelijk voor de compromisloze beweging tegen de willekeurige heerschappij van de Qajaren. Het Tabakprotest in 1891 is hiervan het duidelijkste voorbeeld. De betekenis van dit protest lag in het feit dat arbeiders voor het eerst ervoeren dat zij het beleid van de regering middels verzet konden beïnvloeden.

Hoofdstuk drie geeft een overzicht van de periode tussen de Constitutionele Revolutie in 1906 en het einde van de regering van Reza Shah in 1941. Ik besteed vooral aandacht aan de opkomst, met name onder arbeiders, van een nieuwe politieke gemeenschap in Iran, die verschillende vormen aannam. De Eerste Nationale Vergadering werd in 1906 voor het eerst in de geschiedenis van het land geopend. Er waren zes klassen (*tabaqat*) in het Parlement vertegenwoordigd, waaronder gildeleden. In dit hoofdstuk worden hun parlementaire en buitenparlementaire activiteiten besproken. Het op klasse gebaseerde kiesstelsel werd nog vóór de verkiezingen voor het Tweede Parlement in 1909 afgeschaft. Dit betekende echter niet het einde van de deelname van arbeiders aan de vorming van een politieke gemeenschap in Iran. Ik vermeld ook petitieën als een karakteristiek medium voor de interactie tussen staat en

maatschappij vanaf de Constitutionele Revolutie, hoewel het aanbieden van petitie's in Iran een eeuwenoude traditie kende. Ook wordt het falen van het constitutionele experiment in 1911 en de opkomst van autoritaire modernisering binnen ongeveer tien jaar vanuit een *grassroots* perspectief geanalyseerd. In hoofdzaak betoog ik in dit hoofdstuk dat Iraanse ondergeschikte groepen samen met andere klassen gedesillusioneerd raakten door het falen van het constitutionele experiment om werk te verschaffen, veiligheid te garanderen en een nationale economie met een minimum aan buitenlandse invloed te ontwikkelen. Daarom waren zij ontvankelijk geworden voor een sterke, hoewel niet noodzakelijkerwijs despotische staat. De gestage groei van de macht van Reza Khan van 1921 tot zijn kroning tot sjah in 1925 voldeed ten dele aan deze verwachtingen. Zijn compromisloze beleid van centralisering eiste echter de min of meer autonome gebieden op waarbinnen Iraanse ondergeschikten zonder veel staatsbemoeienis in hun levensonderhoud voorzagen. In combinatie met het gemechaniseerde en op fabrieken gebaseerde economische beleid vanaf het midden van de jaren '20 voelden Iraanse ondergeschikten zich steeds ongemakkelijker bij het nieuwe regime en verbeterden hun levens- en werkomstandigheden nauwelijks.

Hoofdstuk vier onderzoekt de Iraanse industrialisatie tussen 1906 en 1941. In dit hoofdstuk analyseer ik eerst de manier waarop de bevolking de economische vooruitgang zag, evenals de reacties op de kant en klare importproducten uit het buitenland. Deze reacties laten niet alleen zien hoe de werkende klassen de economische vooruitgang in Iran zagen, maar illustreren ook de interactie tussen staat en maatschappij. Vervolgens bespreek ik de Iraanse industrieën tot de industriële sprong voorwaarts in de jaren '30, waarbij de nadruk ligt op kleinschalige en ambachtelijke industrieën. Ook verwijs ik naar de spanning tussen de bevordering van de ambachtelijke industrie en de invoering van op fabrieken gebaseerde industrialisatie. Hierna bespreek ik de op fabrieken gebaseerde industrialisatie, die begon aan het einde van de jaren '20 en in de jaren '30 een ongekeerde snelheid bereikte. Ik laat daarbij zien hoe arbeiders, evenals andere klassen, in dit proces betrokken waren en hoe zij het beleid van industrialisatie zagen. De nadruk ligt in dit hoofdstuk op de textielindustrie, hoewel andere relevante industrieën ook worden genoemd.

Hoofdstuk vijf behandelt arbeidskwesties. Ik bespreek eerst de discursieve formatie van de Iraanse werkende klasse, de manier waarop Iraanse arbeiders zichzelf eerst en vooral als arbeiders zagen en hoe zij geleidelijk een eigen taal ontwikkelden. Daarna onderzoek ik het karakter van de Iraanse arbeid. Ik bespreek het aantal arbeiders in Iran, de verhouding tussen

mannelijke en vrouwelijke arbeiders en de verdeling van arbeiders die in fabrieken en in de ambachtelijke industrie werkten. Daarop volgt een beschouwing van wettelijke pogingen om arbeidskwesties in Iran te reguleren. Verder bespreek ik in dit hoofdstuk werkuren, sanitaire voorzieningen en de pogingen van arbeiders om hun omstandigheden te verbeteren. Tot deze pogingen behoorden niet alleen gezamenlijke acties, maar ook petities, die de arbeiders gebruikten om hun grieven en eisen over te brengen. In deze context besteed ik ook aandacht aan de invloed en reacties van arbeiders op het arbeidsbeleid dat de staat voerde. In dit hoofdstuk betrek ik zowel de landelijke als de provinciale politiek. Hoofdstuk zes bevat enkele concluderende beoordelingen en suggesties voor verder onderzoek.